

COEN | Conjunctuurenquête Nederland

Conjunctuurenquête Nederland

Eerste kwartaal 2011

kamer van koophandel

Economisch herstel naar lager tempo

Export blijft trekker herstel

Het ondernemersvertrouwen blijft in het eerste kwartaal nog net positief. Na een zeer gunstig vierde kwartaal zakt het herstel van het Nederlandse bedrijfsleven wat terug. Vooral de omzetverwachting is beduidend gedaald. Tegelijkertijd stijgen naar verwachting de tarieven.

De export blijft de trekker van het herstel, in de exporterende sectoren blijft het verwachtingsniveau positief. De orderpositie zal naar verwachting verder verbeteren.

De groei van het personeelsbestand in het vierde kwartaal zet naar verwachting niet door in het eerste kwartaal.

1e kwartaal 2011

Economisch herstel zet door in lager tempo.

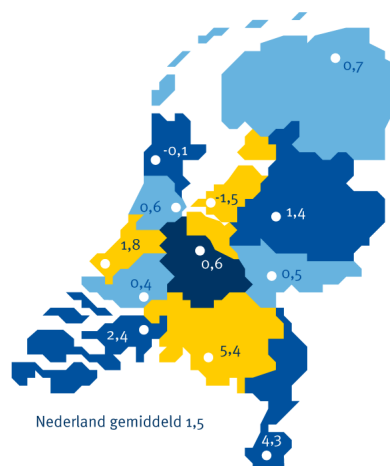
Ondernemersvertrouwen daalt, maar blijft positief.

Positieve verwachtingen in groothandel en industrie.

Export blijft trekker herstel.

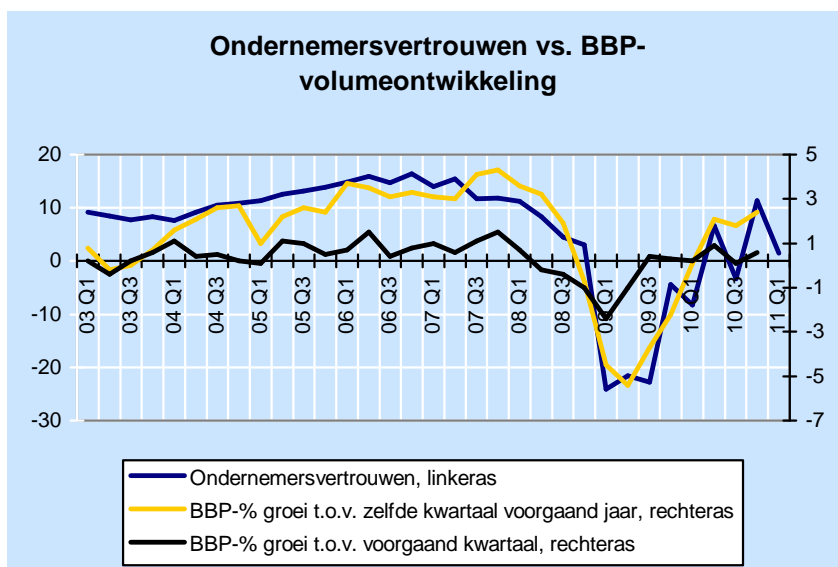
Verbetering orderpositie.

Stijging personeelsbestand zet niet door.

In het zuiden is het ondernemersvertrouwen bovengemiddeld.

De regio's Gooi-, Eem- en Flevoland en Noordwest-Holland blijven licht achter, vooral door matige prestaties in de industrie (GEF) en bouw (Nw-H).

Het ondernemersvertrouwen zakt in het eerste kwartaal terug na een flinke stijging in het vierde kwartaal. De indicator is echter nog altijd positief (+1,5). De cijfers van het Ondernemersvertrouwen wijzen er voorsnog niet op dat er voor een "double dip" gevreesd moet worden, hoewel het beeld beduidend minder positief is dan in het vorige kwartaal.

In de groothandel (+12,3) en industrie (+4,1), alsook in de zakelijke dienstverlening (+2,7) blijft het ondernemersvertrouwen positief. Vooral de eerste twee sectoren zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de buitenlandse handel. De op de binnenlandse markt gerichte sectoren zoals detailhandel (-10,6) en horeca (-8,4) blijven achter.

In de regio's Gooi-, Eem- en Flevoland en Noordwest-Holland is het ondernemersvertrouwen licht negatief. Dat zit vooral in negatieve personeels- en investeringsverwachtingen in zowel de industrie als de bouw.

In het zuiden (regio's Brabant, Limburg, Zuidwest-Nederland en ook Den Haag) is het ondernemersvertrouwen bovengemiddeld. De export- en investeringsverwachtingen liggen in het zuiden op een bovengemiddeld niveau.

* *De index van het Ondernemersvertrouwen is de optelsom van negatieve en positieve verwachtingen van vier indicatoren: omzet, export, investeringen en werkgelegenheid.*

Omzetgroei onder druk, maar orderpositie verbetert

Winstgevendheid voor het eerst verbeterd

De omzetverwachting van het Nederlandse bedrijfsleven valt terug terwijl de tarieven naar verwachting zullen stijgen. De productie groeit nog wel maar minder hard. Het bedrijfsleven verwacht een verdere verbetering van de orderpositie. Ook beoordeelt het bedrijfsleven de orderpositie steeds positiever. De winstgevendheid is voor het eerst sinds 2008 verbeterd.

1e kwartaal 2011

Omzetverwachting valt terug.

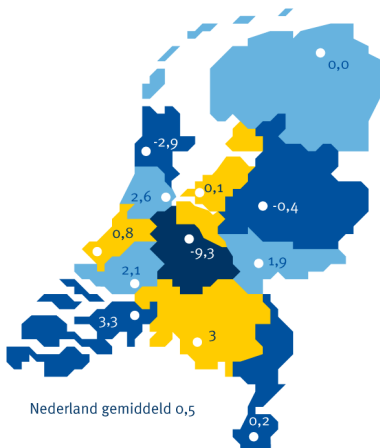
Omzetherstel zet door in industrie, groothandel en zakelijke dienstverlening.

Prijsniveau stijgt aanzienlijk.

Productie zakt terug.

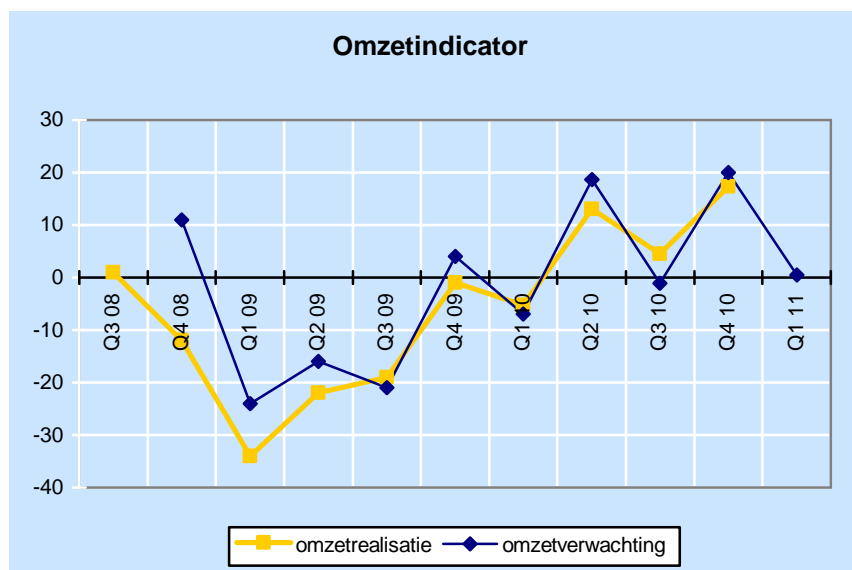
Orderontvangsten nemen toe.

Winstgevendheid in 4e kwartaal verbeterd.

Omzetverwachting in Midden-Nederland en Noordwest-Holland negatief, vooral door tegenvallende binnenlandse vraag.

Zuidwest-Nederland, Brabant, Amsterdam en Rotterdam bovengemiddelde omzetgroei.

De omzetontwikkeling in het vierde kwartaal (gele lijn) lag op het niveau van de verwachtingen. Voor het eerste kwartaal zijn de verwachtingen minder positief. Vooral in de detailhandel en de horeca vallen de omzetverwachtingen flink terug.

De productiegroei zakt terug van +16 naar +7. In de industrie bedraagt de terugval 9 punten (van +14 naar +5). Tegelijkertijd blijft de bezettingsgraad in de industrie op peil (80%). In de bouw is de productieverwachting nog negatief (-3), maar minder dan in het vierde kwartaal (-6).

Afgemeten aan de omzetverwachtingen is er in de industrie, de groothandel en de zakelijke dienstverlening sprake van een verder herstel. In de bouw houdt de malaise aan en is opnieuw sprake van teruglopende omzetten. Ook in de detailhandel, de horeca en de vervoerssector loopt de omzet naar verwachting terug.

In Midden-Nederland is sprake van een sterke omzetterugval (van +24 naar -9). Vooral de detailhandel, de vervoers- en communicatiesector en de bouw zijn hier debet aan. In Zuidwest-Nederland, Brabant, Amsterdam en Rotterdam is sprake van bovengemiddelde omzetgroei. Hieraan dragen vooral de op export georiënteerde sectoren bij.

In Zuid-Nederland blijft ondernemersvertrouwen* op niveau Ondernemersvertrouwen in alle regio's gedaald

In de regio's Gooi-, Eem- en Flevoland en Noordwest-Holland is het ondernemersvertrouwen licht negatief. Dat zit vooral in negatieve personeels- en investeringsverwachtingen in zowel de industrie als de bouw.

In het zuiden (regio's Brabant, Limburg, Zuidwest-Nederland en ook Den Haag) is het ondernemersvertrouwen bovengemiddeld. Vooral de export- en investeringsverwachtingen liggen in het zuiden op een bovengemiddeld niveau.

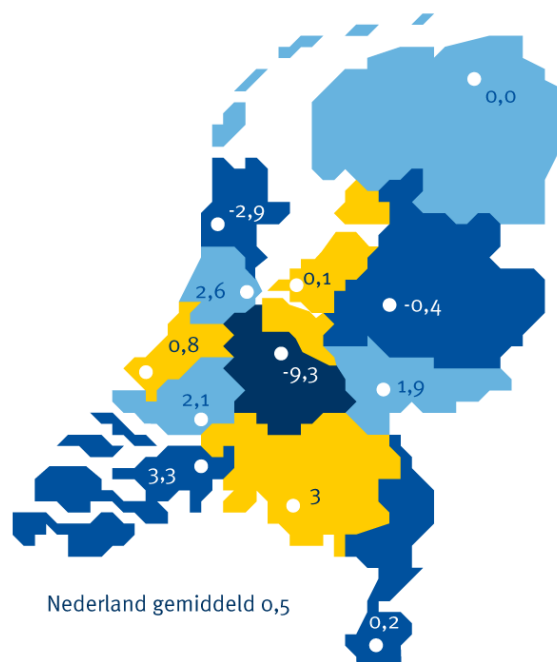
1e kwartaal 2011

Ondernemersvertrouwen in alle regio's gedaald.

Omzetverwachting daalt in alle regio's, het sterkst in Midden-Nederland.

De exportverwachting stijgt licht in regio's Den Haag en Limburg.

Investeringsverwachting in het zuiden positief.

Omzetverwachting

In alle regio's zijn de omzetverwachtingen gedaald. Het meest in Midden-Nederland. Vooral de detailhandel, de vervoers- en communicatiesector en de bouw zijn hier debet aan.

In Zuidwest-Nederland, Brabant, Amsterdam en Rotterdam is sprake van bovengemiddelde omzetgroei. Hieraan dragen vooral de op export georiënteerde sectoren bij.

Exportverwachting

Overall daalt de exportverwachting. Alleen in de regio's Den Haag en Limburg stijgt deze licht, vooral in de land- en tuinbouw.

Investeringsverwachting

De investeringsverwachtingen vertonen overall een stabiel beeld. Regionaal gezien bestaan er grote verschillen: in het zuiden stijgen de investeringen, terwijl ze in het noorden dalen.

* De index van het Ondernemersvertrouwen is de optelsom van negatieve en positieve verwachtingen van vier indicatoren: omzet, export, investeringen en werkgelegenheid.